

INVENTERING AV EKOLOGISKA VÄRDEN

AMARYLLIS, TYRESÖ

2021-12-17

INVENTERING AV EKOLOGISKA VÄRDEN

Amaryllis, Tyresö

KUND

Sveafastigheter Bostad Projekt 12 AB

KONSULT

WSP Samhällsbyggnad

WSP Sverige AB
121 88 Stockholm-Globen
Besök: Arenavägen 7
Tel: +46 10 7225000

wsp.com

KONTAKTPERSONER

Oscar Yachnin T +46 10-721 05 58
Rune Löfgren T +46 10-722 84 30

UPPDRAGSNAMN
Amaryllis

UPPDRAGSNUMMER
10297404

FÖRFATTARE
Oscar Yachnin

DATUM
2020-12-18

ÄNDRINGSDATUM
2021-12-10

Granskad av
Erik Lagerin

Godkänd av

DOKUMENTINFORMATION

Inventering av ekologiska värden, Amaryllis, Tyresö

Följande personer har medverkat:

Oscar Yachnin – Förstudie, fältinventering, GIS och kartor, bedömningar och rapportering

Rune Löfgren – Fältbesök, granskning

Erik Lagerin – Kvalitetsgranskning

Samtliga foton i rapporten är tagna av Oscar Yachnin, WSP om inte annat anges.

INNEHÅLL

1	INLEDNING / BAKGRUND	5
1.1	Omfattning	5
1.2	Utredningsområde	6
2	METODIK	7
2.1	Bedömningsgrunder	7
2.2	Naturvårdsarter	7
2.3	Särskilt skyddsvärda och värdefulla träd	8
3	RESULTAT FÖRSTUDIE	9
3.1	Styrdokument Tyresö kommun	9
3.2	Artobservationer	10
4	RESULTAT FÄLTSTUDIE	11
4.1	Inventering av individuella punkter	12
4.2	Inventering av geografiska områden	13
4.2.1	Oxelallé	14
4.2.2	Hällmarksbarrskog	15
4.2.3	Torr-frisk blandskog	16
4.3	Värdefulla och Skyddsvärda träd	17
5	SAMLAD BEDÖMNING OCH REKOMMENDERADE ÅTGÄRDER	18
5.1	Samlad bedömning	18
5.2	Värdefulla och Skyddsvärda träd	18
5.3	Skyddade arter	19
5.4	Spridningsvägar	19
5.5	Rekommenderade åtgärder	19
6	KONSEKVENSBEDÖMNING UTIFRÅN PLANFÖRSLAGET	21
6.1	Planförslaget	21
6.2	påverkan på befintliga naturvärden	22
6.3	Kompensationsförslag	22
7	KÄLLOR	25

1 INLEDNING / BAKGRUND

Inom planområdet som idag utgörs av närnatur ska det ges utrymme för ett flertal flerfamiljsbostäder. Innan exploatering ska en ny detaljplan tas fram. Med anledning av detta har WSP fått i uppdrag att genomföra en inventering av naturvärden inom det aktuella planområdet. Syftet med inventeringen är att identifiera och avgränsa ett antal geografiska områden inom planområdet som har betydelse för biologisk mångfald, samt att dokumentera och bedöma dessa områdens ekologiska värden. Slutligen görs en bedömning av den planerade exploaterings påverkan på utredningsområdets ekologiska värden.

Detta PM:s mål är att belysa existerande ekologiska värden och ge rekommendationer för att minimera risken att negativa konsekvenser för naturmiljön uppstår genom att utgöra ett underlag till det fortsatta detaljplanarbetet. Arbetet har utförts av Oscar Yachnin (LAR/MSA/civ.ing. med erfarenhet av naturvärdesinventeringar) och har granskats av Erik Lagerin (ekolog) och Rune Löfgren (LAR/MSA). Som komplement till denna utredning finns en utredning av fladdermusmiljöer (Sweco 2021) och en utredning av förekomst av vitryggig hackspett (WSP 2021).

1.1 OMFATTNING

Inventeringen och bedömningen av områdets ekologiska värden omfattar:

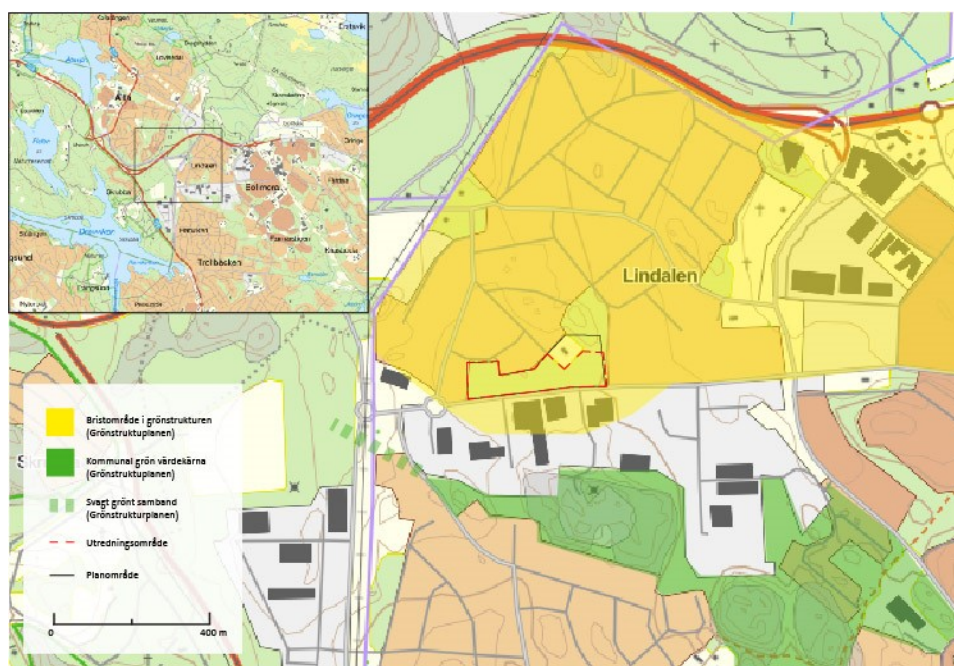
- En förbedömning i form av ett kort (1,5 h) platsbesök tillsammans med senior landskaparkitekt (Rune Löfgren LAR/MSA).
- En förstudie som innehåller en inventering av befintlig information om planområdet och dess närområde. Informationen innefattar områdets biotoper, skyddsvärda arter, spridningsstråk m.m. och har hämtats från Artdatabanken, Trädportalen, Naturvårdsverket samt Tyresö kommuns styrdokument vilka inkluderar *Grönstrukturplan för Tyresö och Nära park och natur*.
- En inventering av naturmiljön i fält genomfördes den 8 april 2020 inom ett utredningsområdet som är cirka 3,4 ha stort (Figur 1).
- En systematisk bedömning av utredningsområdets ekologiska värden och avgränsning av delområden i fält.
- Ett platsbesök i samband med en trädinventering den 17e december 2020 genomförd av Oscar Yachnin och India Wajda (Tyresö kommun).
- Ett platsbesök i samband med en inventering av vitryggig hackspett av Oscar Yachnin och Liam Martin (ornitolog) den 2a december 2021.
- En bedömning, baserad på ovanstående punkter, av exploaterings konsekvenser för utredningsområdets ekologiska värden med hänsyn till planförslaget.
- Förslag till kompensationsåtgärder.

1.2 UTREDNINGSSOMRÅDE

Utredningsområdet omfattar i huvudsak den 2,5 ha stora ytan belägen inom planområdet (rödströkat i Figur 1). Inom planområdet ligger en föreskolegård som inte har inkluderats i denna utredning.

För att på ett robust sätt utvärdera en del av planområdet har en mer övergripande inventering gjorts på ett område som delvis sträcker sig utanför planområdet (Figur 6). Detta medför att det totala området som har utretts är 3,4 ha stort.

Utredningsområdet ligger i Lindalen, Tyresö. Omkringliggande landskap består främst av villaområden, industrimark och flerfamiljsbostäder med inslag av gröna värdekärnor, gröna kilar och svaga gröna samband.

Figur 1. Karta över utredningsområdet (rödströkat) och planområdet (svart heldragen linje). Kartunderlag: © esri.

2 METODIK

Undersökningen omfattar dels allmän inventering av bakgrundsinformation (förstudie) och dels en systematisk bedömning av områdets ekologiska värden (fältstudie). Geografiska områden inom utredningsområdet särskiljs baserat på deras bedömda ekologiska värde. I förstudien sammanställs befintliga data som beskriver området, bakgrundsmaterial/styrdokument från berörda myndigheter och informationssök i öppna databaser. Befintliga underlag redovisas i avsnitt 3.

2.1 BEDÖMNINGSGRUNDER

Aktuellt område har inventerats i fält med avseende på förekommande naturtyper och markanvändning. Den systematiska bedömningen av ekologiska värden syftar till att uppskatta förutsättningar för biologisk mångfald. Rödlistade arter, signalarter eller andra naturvårdsarter noteras med geografisk position.

Bedömningen av ekologiska värden baseras på de egenskaper i naturen – strukturer, åldersfördelning, avdöende, topografi, rekreationspåverkan m.m. – som är av betydelse för mängden kärlväxter, mossor, lavar, vedlevande svampar, fåglar, insekter och övriga djur d.v.s. biologisk mångfald. Olika delområden har avgränsats geografiskt baserat på deras ekologiska värden.

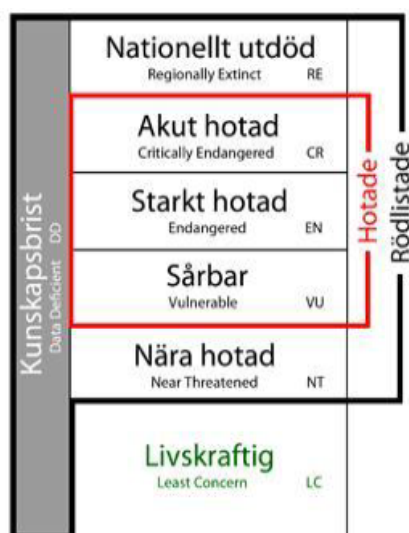
Bedömningsgrunderna är satta i relation till den aktuella biotopen och regionen.

2.2 NATURVÅRDSARTER

Naturvårdsart är ett samlingsbegrepp för skyddade arter, fridlysta arter, rödlistade arter, typiska arter, ansvarsarter och signalarter. Dessa arter indikerar att ett område har högt naturvärde eller har i sig själva särskild betydelse för biologisk mångfald. Naturvårdsarter har lanserats av Artdatabanken som ett verktyg vid naturvärdesbedömning och arbete pågår med att ta fram listor på användbara naturvårdsarter för olika biotoper.

Artportalen är en oberoende samlingsplats för fynd av arter och finansieras av Artdatabanken och Naturvårdsverket. Den enskilde rapportören bestämmer själv vad som ska rapporteras. Alla fynd publiceras först och kvalitetsgranskas i efterhand. Huvuddelen av fynduppgifterna i Artportalen ligger öppet för fri visning, dock har ett fåtal arter bedömts vara så känsliga att de exakta lokaluppgifterna inte visas fritt på nätet, t.ex. häckningsplatser för rovfåglar och sällsynta orkidéer.

Rödlistan är en redovisning av arters risk att dö ut från ett område (3). De arter som uppfyller kriterierna för någon av kategorierna Nationellt utdöd (RE), Akut hotad (CR), Starkt hotad (EN), Sårbar (VU), Nära hotad (NT) eller Kunskapsbrist (DD) benämns rödlistade (Figur 2). De rödlistade arter som kategoriseras som CR, EN eller VU benämns hotade.

Figur 2. Rödlistans kategorier © Rödlistan, 2015.

Kategorin Kunskapsbrist omfattar arter där kunskapen är så begränsad att de inte kan placeras i någon kategori. Rödlistan baseras på internationellt vedertagna kriterierna från Internationella Naturvårdsunionen (IUCN). Regeringen fridlyser växt- och djurarter genom att ange dessa i Artskydds-förordningens bilagor. De växt- och djurarter som är markerade med ett N i bilaga 1 till Artskydds-förordningen har fridlysts för att uppfylla kraven i EU:s habitatdirektiv. I bilaga 2 till Artskydds-förordningen anges alla övriga arter som är fridlysta i hela landet, i ett län eller i en del av ett län.

2.3 SÄRSKILT SKYDDSVÄRDA OCH VÄRDEFULLA TRÄD

Särskilt skyddsvärda och övrigt skyddsvärda träd definieras enligt Naturvårdsverkets kriterier som presenteras i Figur 3.

Bedömningen av trädens ålder görs okulärt utan borring.

En bedömning och inventering av träd som inte uppfyller kraven för särskilt skyddsvärde men ändå hyser visst naturvärde görs även. Dessa definieras som träd som inom en snar framtid kan förväntas utveckla värden som uppnår eller nästan uppnår kriterierna för särskilt skyddsvärt träd. Till detta hör triviallövträd med en diameter ovan brösthöjd (DBH) som är ≥ 50 cm, sälg med DBH som är ≥ 40 och tall/gran med en DBH som är ≥ 70 cm. Även andra karaktärer på träden faktoriseras in i bedömningen, som exempelvis håligheter, skador och senvuxenhet. Dessa benämns som skyddsvärda träd.

Med **särskilt skyddsvärda träd** avses:

- jätteträd; träd grövre än 1 m i diameter på det smalaste stället under brösthöjd.
- mycket gamla träd; Gran, tall, ek och bok äldre än 200 år. Övriga trädslag äldre än 140 år.
- grova hålträd; träd grövre än 40 cm i diameter i brösthöjd med utvecklad hålighet i huvudstam.

Med **övrigt skyddsvärda träd** avses döda stående/liggande träd $\geq 0,4$ m i diameter (på det smalaste stället upp till brösthöjd alt. från stambas. För liggande avbrutna stammar gäller $\geq 0,4$ m vid brottställe) samt hamlade träd.

Figur 3. Definition av skyddsvärda och övrigt skyddsvärda träd enligt Naturvårdsverkets kriterier.

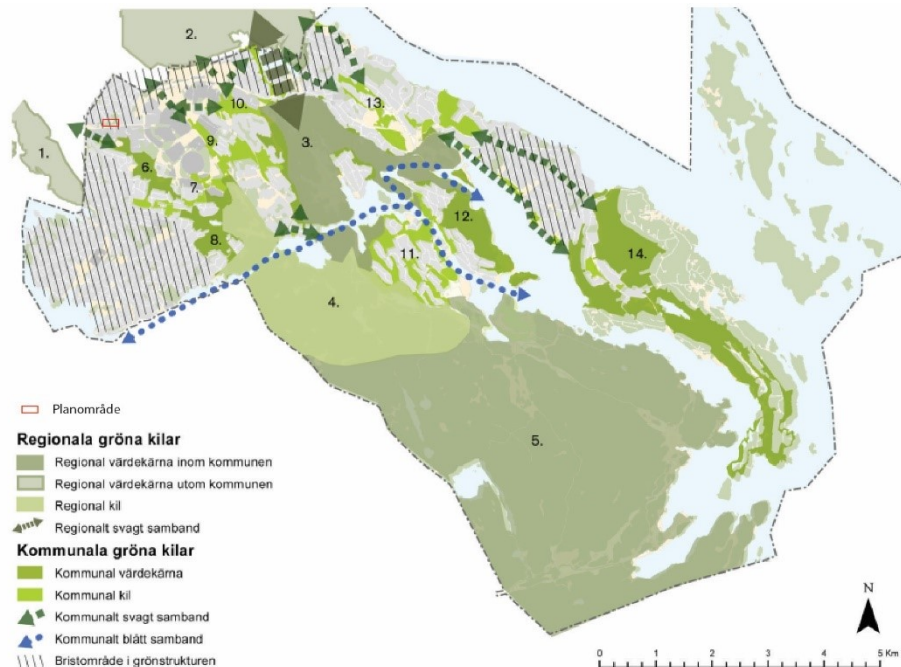
3 RESULTAT FÖRSTUDIE

Underlagsdata har tagits fram för ett område som innefattar planområdet och en cirka 300 m buffertzoon runt området. Inom planområdet finns det inga registrerade naturvärden utpekade i kommunens styrdokument (*Grönstrukturplan för Tyresö* (4) och *Nära park och natur* (5)). Dock pekar styrdokumenterna på att det möjligen kan finnas naturvärden inom ett något större naturområde som innefattar planområdet. Dessa diskuteras vidare i avsnitt 3.1. Inga befintliga områdesskydd enligt miljöbalken eller enligt Skogsstyrelsens naturvårdsavtal finns för utredningsområdet.

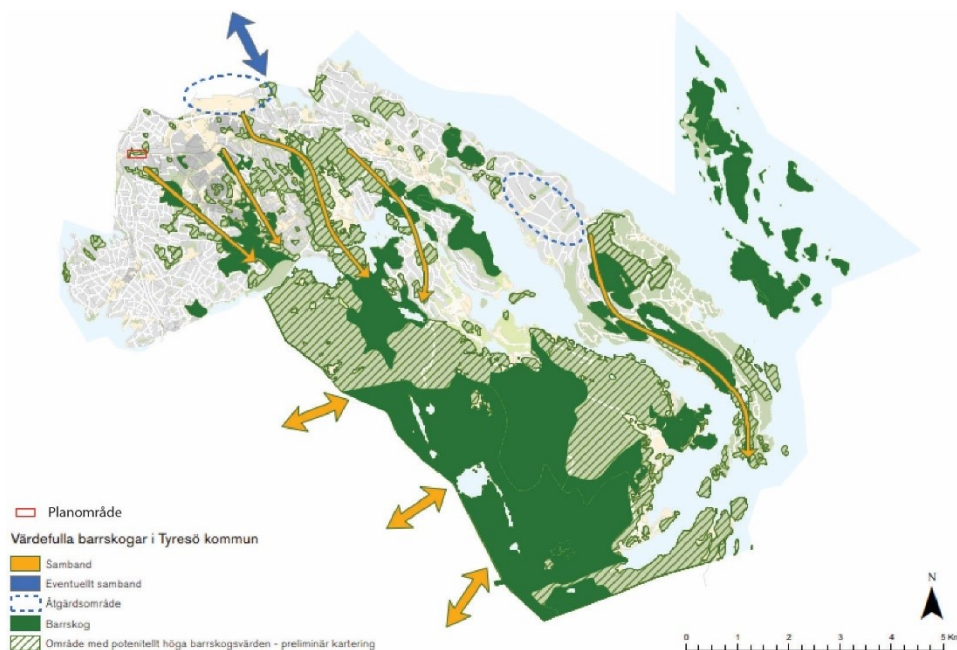
3.1 STYRDOKUMENT TYRESÖ KOMMUN

Dokumentet *Nära park och natur* tydliggör Tyresö kommuns strategi för dess parker och närnatur. Den utgör ett planeringsunderlag för att säkra tillgången på närnatur och parker av god kvalitet i Tyresö. Utredningsområdet definieras i strategin som närnatur, vardagsgrönska och/eller strövområde.

Tyresö kommun har även tagit fram en *Grönstrukturplan* som utgör ett underlag till kommunens översiktsplan. Utredningsområdet klassas enligt Grönstrukturplanen som "bostadsnära natur" med rekreativt värde - dock ej som värdefullt rekreativt stråk. Planområdet ligger även inom ett större område som utpekats som ett bostadsområde i den övergripande grönstrukturen (Figur 4). Vidare visar *Grönstrukturplanen* på att planområdet och angränsande närnaturområde har "potentiellt höga barrskogsvärden av lokalt värde" - enligt en preliminär kartering (Figur 5).

Figur 4. Tyresö grönstruktur. Modifierad från Grönstruktur för Tyresö kommun.

Figur 5. Tyresös barrskogsmiljöer och förmodade ekologiska samband för dessa. Modifierad från Grönstruktur för Tyresö kommun.

3.2 ARTOBSERVATIONER

En sökning i Artportalen (2020-01-08) gjordes på rapporterade fynd av skyddade och fridlysta arter mellan åren 2000 och 2020. Inom planområdet finns det inga rapporterade fynd. Dock finns det ett antal observationer i planområdets närområde (tabell 2). Noteras bör att dessa inte är validerade. För att ett fynd ska valideras krävs en kvalitetsgranskning i tre steg. Det första görs av rapportören själv, det andra steget av användare av Artportalen och slutligen görs det tredje steget av utsedda experter. Även om fynden i tabell 2 inte är validerade så ger de en indikation på vilka arter som möjligen kan finnas inom, eller på något sätt vara beroende av, planområdet.

Inga rapporterade fynd avser observationer av häckning. Detta tyder på att planområdet och dess närområde potentiellt har låg betydelse för de rapporterade arternas reproduktion.

Tabell 2. Arter rapporterade till Artportalen 2000-2020 inom en cirka 300 m buffertzonen runt planområdet. Sökningen gjordes på alla naturvårdsarter.

Art/Rödlistekategori	Antal observations-tillfällen	Kommentar
Duvhök (NT)	2 st	Födosökande. Förbiflygande.
Havsörn (NT)	1 st	Förbiflygande.
Tornseglare (VU)	1 st	6 individer. Födosökande.
Mindre hackspett (NT)	3 st	Födosökande i döende tall.
Svedjenäva (NT)	1 st	-
Blåmossa	1 st	Signalart. Observerad längs med "bergstigskanter".

4 RESULTAT FÄLTSTUDIE

De ekologiskt värdefulla delarna inom utredningsområdet, som identifierats vid inventeringen, redovisas som individuella punkter (avsnitt 4.1) och sammanhängande geografiska områden (avsnitt 4.2). Samtliga ekologiskt värdefulla delars läge redovisas i Figur 6/figur 6.

Planområdets natur kan övergripligt beskrivas som ung (max 100 år gammal) stadsnära blandskog med små inslag av hållmark. Majoriteten av träden är vitala och en mindre yta med torr-frisk mark finns. Busk-, fält- och markskikt är generellt sett artfattiga med undantag för vanliga mossor och ris, exempelvis blåbär och kvastmossa. Det återfinns även mindre inslag av torrängsväxter och förrymda trädgårdsväxter. På trädstammar hittas vanliga tickor, exempelvis klibbticka och fnöskicka. Området har ett visst inslag av död ved.

I dagsläget utnyttjas området till stor del för rekreation i form av bland annat boulespel, hundrastning och barnlek. Söder om planområdet löper den väl trafikerade Bollmoravägen som gör att hela planområdet blir bullerutsatt. Det är även generellt sett skräpigt med trädgårdsavfall, hundbajs och förpackningsrester.

Figur 6. Positioner för områdena och punkter med ekologiska värden. Definition: låga = dött fallet träd. Planunderlag: modifierad från esri©

4.1 INVENTERING AV INDIVIDUELLA PUNKTER

Totalt registrerades 28 olika punkter. Av dessa var det en fågel och 27 träd (framför allt tall). Två träd klassas som särskilt skyddsvärda och ett som övrigt skyddsvärt. Övriga registrerade träd klassas som skyddsvärda träd enligt avsnitt 2.3. Se tabellen nedan.

Tabell 3. Punkter som identifierats och bedömts vid inventering. Punkternas läge redovisas i Figur 6 där tabellens numrering motsvara numreringen på kartan. Samtliga punkter inventerades 8 april 2020 med undantag för aspen (träd nr 27) som inventerades 2 december 2021

Nr	Naturvårdsartkategori	Beskrivning
1	-	Björk, omkrets 157 cm (OBH), 5 stammar, helt solexponerad, grov vid stambas, skorp bark, ålder troligen <140 år
2	-	Björk, omkrets 145 cm, 2 stammar, <50% solexponerad, något socklad
3	Övrigt skyddsvärt träd	Björk, omkrets 143 cm, låga, rotvälta, <5% solexponerad, avbruten topp
4	Särskilt skyddsvärt träd	Björk, omkrets 128 cm, socklad, hålträd med synlig mulm vid stambas
5	-	Tall, omkrets 190 cm
6	-	Gran, omkrets 213 cm
7	-	Tall, omkrets 181 cm
8	-	Sälg, omkrets 99 cm, 9 stammar, vital, sälgticka
9	-	Gran, omkrets 163 cm
10	-	Tall, omkrets 163 cm
11	-	Tall, omkrets 216 cm
12	-	Tall, omkrets 152 cm
13	-	Gran, omkrets 120 cm, ovanlig stam, skada med sav, något senvuxen.
14	-	Tall, omkrets 169 cm
15	-	Tall, omkrets 155 cm
16	-	Tall, omkrets 158 cm
17	-	Björk, omkrets 151 cm
18	-	Tall, omkrets 171 cm
19	-	Tall, omkrets 192 cm
20	-	Tall, omkrets 154 cm
21	-	Tall, omkrets 162 cm
22	-	Tall, omkrets 155 cm

23	-	Tall, omkrets 166 cm
24	-	Tall, omkrets 173 cm
25	-	Tall, omkrets 175 cm
26	-	Tall, omkrets 181 cm
27	Särskilt skyddsvärt träd	Asp, hålträd, stamdiameter >40 cm (DBH)
28	Rödlistad (NT)	Duvhök, förbiflygande (troligen födosökande)

4.2 INVENTERING AV GEOGRAFISKA OMRÅDEN

Tre geografiska områden har identifierats och numrerats. Ett område hyser starkare ekologiska värden (#2) och två områden hyser tämligen låga ekologiska värden (#1 och #3). Område #1 och #3 har inkluderats av anledningen att de ändå uppvisar värden som särskiljer dem från utredningsområdet i övrigt. Avsikten med denna identifiering är även att ge fördjupad vägledning i områdets framtida planering/utformning.

Tabell 4. Geografiska områden med ekologiska värden som identifierats vid inventering. Områdenas läge redovisas i Figur 6 där numrering på kartan motsvarar tabellens numrering. Notera att områdenas exakta utbredning är ungefärliga med en felmarginal på sex meter.

Nr	Ekologisk bedömning	Beskrivning
#1	Visst värde	Planterad oxelallé, relativt unga träd, viss ängsflora
#2	Starkare värde	Talldominerad hållmark med inslag av mindre block, endast liten del innanför planområdet
#3	Visst värde	Blandskog med en majoritet av tall och gran men med inslag av björk, asp och klibbal. Marken ligger lägre än i övriga området och är något friskare än övrig mark.

4.2.1 Oxelallé

Områdes-ID: Område #1	
Ekologisk bedömning	Visst värde
Längd (m)	260
Naturtyp	Park och trädgård
Biotop	Torr gräsmark
Områdesbeskrivning	Oxelallé bestående av relativt unga och vitala träd. Marken omkring är klippt/störd och har inslag av ängsväxter med antydning till artrik vägkant. Ängsväxter: gråfibbla, gul fetknopp, rödklöver, femfingerört, rölleka och ljung. Även citronfjäril hittades.
Naturvårdsarter	Inga observationer vid inventeringstillfället.
Motivering	Området har potential att utveckla goda ängskvaliteter på en plats som är lätt att sköta. Ca. 400 m väster om objektet finns stora ytor sandig miljö som potentiellt kan vara värdefull för sandlevande insekter. Dessa kan gynnas av ett eventuellt artrikt fålskikt i vägkanten.
Foto från området	
	

4.2.2 Hällmarksbarrskog

Områdes-ID: Område #2	
Ekologisk bedömning	Starkare värde
Area (ha)	1,6 (varav 0,2 innanför utredningsområdet, 12%)
Naturtyp	Skog och träd
Biotop	Hällmarksbarrskog
Områdesbeskrivning	<p>Området sträcker sig utanför planområdets gräns och även in på förskolans mark (separerat av ett staket). 12% av området ligger inom planområdet. Området karaktäriseras i huvudsak av hällmarkstallskog med inslag av äldre asp, gran och eksly samt blockterräng. Trädskiktet består till stor del av ca. 100 år gamla och senvuxna träd. I området sydöstra del hittades förrymda trädgårdsväxter (vintergröna, kungsljus). Inslag av äldre asp, gran och eksly hittades även. En mer djupgående inventering av delarna som ligger utanför planområdet kan sannolikt visa på högre naturvärden utanför planområdet.</p>
Naturvårdsarter	Inga observerade vid inventeringstillfället
Motivering	Bedömningen motiveras främst av områdets goda strukturvärden (hällmark, blockiga partier samt inslag av äldre och senvuxna träd).
Foto från området	
	

4.2.3 Torr-frisk blandskog

Områdes-ID: Område #3	
Ekologisk bedömning	Visst värde
Area (ha)	0,29
Naturtyp	Skog och träd
Biotop	Blandskog, torr-frisk
Områdesbeskrivning	Området karaktäriseras främst av tall- och grandominerad blandskog med inslag av äldre björk, samt inslag av asp klibbal. Marken ligger något lägre än i det övriga utredningsområdet. Socklade träd och lågpunkter vittnar om att marken troligen översvämmas vid kraftig nederbörd eller snösmältning, eller att området tidigare har varit fuktigare.
Naturvårdsarter	Inga observerade vid inventeringstillfället.
Motivering	Området innehåller ytor med friskare mark i ett område där marken i övrigt är torrare. Området huserar även fuktälskande arter, t.ex. ung klibbal, som inte växer i utredningsområdet i övrigt.
Foto från området	
	

4.3 VÄRDEFULLA OCH SKYDDSVÄRDA TRÄD

Två särskilt skyddsvärda träd registrerades i området (se tabell 3, avsnitt 4). En äldre björk (träd nr 4, avsnitt 4) med en utvecklad hålighet i huvudstammen registrerades. Hålet är beläget långt ner på stammen och innehåller mulm. Trädet är friskt och >50% av kronan är vital. Marken omkring trädet är torr-friskt och trädbasen är socklad. Även en äldre asp (träd nr 27, avsnitt 4) har registrerats. Aspen har en mindre hålighet som eventuellt kan utgöra en boplats för insekter, fåglar eller fladdermöss.

Inom område #3 noterades en björklåga (dött liggande träd) (se Figur 6). Denna kan klassas som övrigt skyddsvärt träd utifrån kriteriet att trädet har en diameter som är >0,4 m på det smalaste stället under brösthöjd. Trädet är dock avbrutet längst uppe på toppen (ca. 10%) vilket möjligtvis skulle innebära att andra kriterier gäller ($\geq 0,4$ m vid brottstället). Detta skulle i sin tur innebära att lågan inte kan klassas som övrigt skyddsvärt träd. Trädets naturvärde är även begränsat av att det ligger mycket skuggat, har få kryptogamer växandes på sig och att död björkved, i relation till död ved av många andra trädarter, inte har lika många naturvårdsarter knutna till sig. Bedömningen som övrigt skyddsvärt träd fasthålls ändå med reservationer för ovanstående anmärkningar.

I områdets mitt, precis öst/nordöst om bouleplaner, finns ett sammanhängande bestånd av äldre asp. I dagsläget hyser inte asparna några särskilda ekologiska värden men, likt mycket av området i övrigt, finns det god utvecklingspotential hos dessa träd. En av asparna har en mindre hålighet, vilken kan vara värdefull som boplats för fåglar insekter och fladdermöss. Även flera arter av lav, däribland flera signalarter, är knutna till grova aspar.

En skyddsvärd sälg (träd nr. 8 figur 6) noterades i områdets västra del. På denna noterades mindre insektsspår och hackhål från fåglar samt påväxt av sälgticka. Bedömningen är att det inte är ett hålträd. Denna sälg bedöms inte klassas som hålträd enligt Naturvårdsverkets definition, då håligheterna inte är tillräckligt väl utvecklade och klassas därmed inte heller som särskilt skyddsvärt träd. Det är dock ett vitalt träd av en art som är värdefullt för pollinerande insekter. På sikt kan detta träd troligen utveckla mycket goda naturvärden och bör därför bevaras vid framtida exploatering. Om inventeringen hade gjorts vid en annan årstid är det även möjligt att fler arter knutna till trädet hade kunnat observerats.

5 SAMLAD BEDÖMNING OCH REKOMMENDERADE ÅTGÄRDER

5.1 SAMLAD BEDÖMNING

Utredningsområdets främsta ekologiska värden är knutna till träden, hållmarkerna och till viss del den torr-friska delen av området. Trots dessa strukturer observerades väldigt få naturvårdsarter, men områdets värden är främst kopplade en god utvecklingspotential. Denna utvecklingspotential finns främst i att låta träden, och strukturerna/habitaten som de skapar, växa och åldras. Många naturvårdsarter, t.ex. vedsvampar och lavar, är beroende av stora och gamla träd.

Det finns även en viss utvecklingspotential i den torr-friska delen av området. Våtmarker förekommer inte inom planområdet men det finns indikationer på att den torr-friska delen antingen har varit fuktigare och/eller att den stundvis översvämmas.

Inventeringen visar att fältskiktet är relativt artfattigt. Resultatet kan möjligen bero på inventeringstiden men tidigt blommande örter, exempelvis vitsippa, förekom.

En separat inventering av fladdermöss har genomförts (Sweco 2021) som även ska kompletteras med ett fältbesök i juni/juli 2022. Slutsatsen av inventeringen visar att det är låg sannolikhet att fladdermöss använder planområdet som livsmiljöer. Fladdermusarterna som inventerades utnyttjar troligen området som en ledlinje och som skydd. Fladdermössen kan även ha födosöksområden i kantzonerna och vid lyktstolparna i den lite mer öppna delen i utredningsområdets sydvästra del. I rapporten trycks det på att de påträffade arterna gärna jagar i trädgårdar. Därav är villaområdet norr om utredningsområdet förmodligen viktigt för områdets fladdermöss, både med avseende på födosök och övervintringplatser.

En observation av vitryggig hackspett (CR) uppmärskammades i samband med detaljplanens samråd. En inventering (WSP 2021) visade att denna art inte häckar i området och det bedöms som mycket osannolikt att den förekommer på området. Vitryggig hackspett kan lätt förväxlas med andra arter som mer troligen häckar i området eller dess närhet.

Planområdet hyser även rekreativa värden av betydande vikt, framför allt som en konsekvens av att planområdet ligger inom ett stadsområde där det idag, enligt *Grönstrukturplanen* (Tyresö kommun 2014), råder brist i den regionala grönstrukturen (se även *Barnkonsekvensanalys*, WSP 2021). En stig som löper genom en stor del av utredningsområdet och skogsmiljön/naturen tillgängliggör området för rekreation. Bouleplanerna i området bidrar även med rekreativt värde men dessa är frikopplade från de naturvärden som finns på platsen - med visst undantag för att tillåta solexponering.

5.2 VÄRDEFULLA OCH SKYDDSVÄRDA TRÄD

Bedömningen av den särskilt skyddsvärda björken har gjorts på grunden att det är ett hålträd. Hålets läge långt ner på stammen/i rotbasen betyder att trädet med stor sannolikhet kommer att falla inom en snar framtid, trots att det idag är vitalt. Därför är det möjligt att trädet kommer att utgöra en risk för barn på förskolegården, förbipasserande på gångvägen och för eventuellt nära belägna

byggnader och/eller vägar. En avverkning av detta träd innebär att en ansökning om avverkning hos Länsstyrelsen enligt 12 kap 6§ miljöbalken måste göras.

5.3 SKYDDADE ARTER

Intressanta fågelobservationer har gjorts inom utredningsområdet såväl som i dess närhet. Observationer av duvhök (rödlistad-NT, inom och i närområdet) och större hackspett inom området samt mindre hackspett (rödlistad-NT) i närområdet, indikerar att utredningsområdet potentiellt hyser goda kvaliteter för vissa rödlistade fågelarter. Inga av dessa arter bedöms dock ha sin häckningsplats i området eller på annat sätt vara beroende av området för häckning. Det är även troligt att de goda kvaliteterna kan vara kopplade till de nära belägna villaträdgårdarna. Områdets aspbestånd kan dock förväntas utveckla möjligheter för boplatser i framtiden.

Observationen av den förbiflygande duvhöken i samband med denna inventering indikerar troligen att planområdet, eller naturområdet norr om planområdet, utgör ett jaktområde för arten. Området bedöms dock inte vara ett särskilt lämpligt jaktområde då duvhök har en preferens för tätare och äldre skogsområden (SLU, 2021). Detta gäller även för duvhökens häckningsplatser och således bedöms planområdet inte vara en lämplig häckningsmiljö. Arten bygger främst bon i gamla träd, ofta i gran.

5.4 SPRIDNINGSVÄGAR

Utredningsområdet utgör en svag länk i den lokala grönstrukturen. Bollmoravägen utgör en spridningsbarriär för många olika organismgrupper. Villatomterna i norr och i väst har täta staket och mycket öppen mark som även de kan utgöra en barriär för vissa organismgrupper. Utredningsområdet tillhör ett i huvudsak östligt, västligt och nordligt spridningsstråk för fåglar och insekter. Som spridningsstråk för större däggdjur (exempelvis älg, rådjur och räv) bedöms området som sämre.

Den södra delen av område #2/hällmarksbarrskog består av en smal remsa som kopplar ihop planområdet med det övriga naturområdet i norr (se Figur 7 nedan). Remsan utgörs av hällmark med inslag av mindre block. Denna koppling bedöms som viktig i ett lokalt sammanhang genom att den utgör en skyddad spridningsväg för insekter och fåglar mellan hällmarksbarrskogen i nordöst och planområdet.

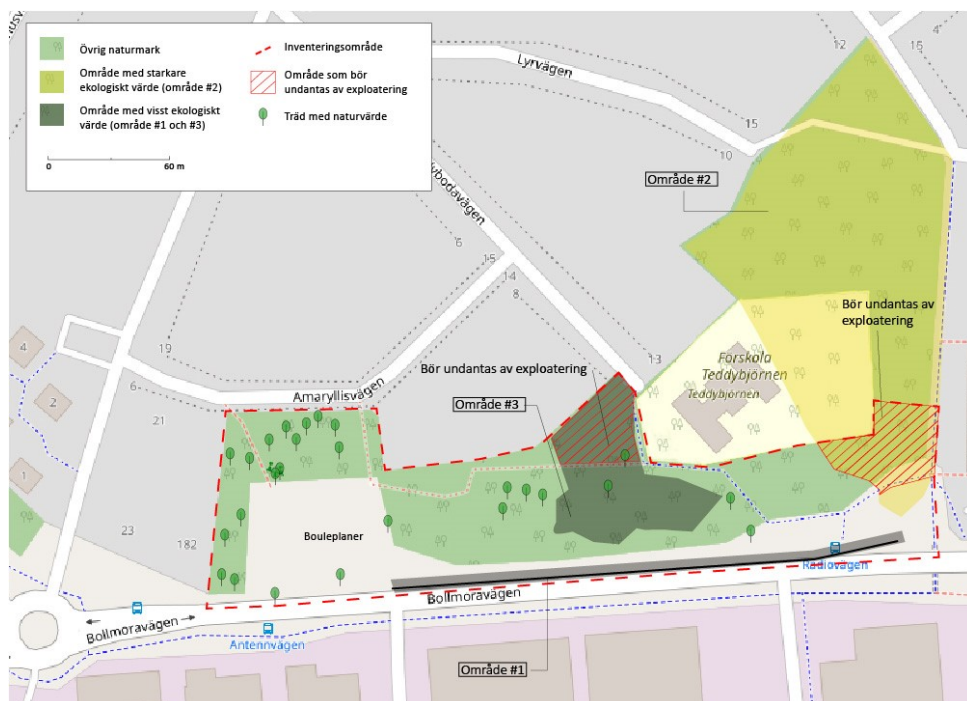
5.5 REKOMMENDERADE ÅTGÄRDER

För att ta hänsyn till biologisk mångfald och rekreativa värden, samt för att i största möjliga mån bevara planområdets ekologiska värden, rekommenderas att hänsynsåtgärder vidtas vid eventuell exploatering i området. Rekommenderade åtgärder listas nedan.

- Undvik exploatering som äventyrar trädstrukturen genom att spara skyddsvärda träd (Figur 6 och Figur 7) i största möjliga mån.
- Om den särskilt skyddsvärda björken (se avsnitt 4.3 och 5.3) kommer att stå så att den utgör en fallrisk för förbipasserande på vägar och/eller byggnader efter exploatering rekommenderas att trädet fälls. De potentiella riskerna med trädet bedöms väga tyngre än dess naturvärde.

Om björken behöver avverkas behöver detta samråd med Länsstyrelsen enligt 12 kap. 6 § miljöbalken.

- Spridningsstråket inom område #2/hällmarksbarrskogen som utpekats i avsnitt 5.4 bör undantas från exploateringen (se även Figur 7 nedan).
- Med hänsyn till spridningsvägar för arter kopplade till skog, såväl som rekreativa värden, bör en sammanhängande sträcka i väst-östlig riktning undantas från exploatering i den mån det är möjligt. Den sparade naturmarken bör även vara så bred och sammanhängande som möjligt.
- Inom område #3/torr-frisk blandskog bör framför allt området norr om stigen som löper igenom området undantas från exploatering då denna del bedöms innehålla de starkaste ekologiska värdena (se Figur 7).
- Aspbeståndet intill boulevanerna bör undantas av exploatering i den mån det är möjligt då dessa aspar kan utveckla värden i framtiden som gör området lämpligt som livsmiljö för fåglar, fladdermöss och lavar. En av asparna har en hålighet som eventuellt redan kan vara en boplats (se avsnitt 4). Denna asp är särskilt skyddsvärd och bör undantas från exploatering. Om aspen behöver avverkas behöver detta samråd med Länsstyrelsen enligt 12 kap. 6 § miljöbalken.
- Den skyddsvärda sälgen (träd nr. 8 i Figur 6) bör skyddas från exploatering då den i framtiden troligen kan komma att utveckla högre ekologiska värden, i synnerhet för pollinatörer.
- Avverkade träd i samband med exploatering kan med fördel lämnas på platsen. Veden kan skapa livsmiljöer för flera skalbaggar, lavar, svampar och mossor.
- Framtida exploatering bör ta hänsyn till de rekreativa värden (främst stigen och upplevelsen av närnatur) som finns inom planområdet. Ovan nämnda värden bedöms kunna stärkas i samband med exploatering.

Figur 7. Plan med områden av större ekologiskt värde, delar av områden som bör undantas av exploatering samt träd med naturvärde. För en mer detaljerad beskrivning av träd och områden se avsnitt 4. Planunderlag: modifierad från esri©

6 KONSEKVENSBEDÖMNING UTIFRÅN PLANFÖRSLAGET

6.1 PLANFÖRSLAGET

Det nuvarande planförslaget inrymmer fyra separata byggnader (Figur 8). Byggnaderna har placerats i planområdets södra delar där utredningsområdets bedöms ha lägre lägre ekologiska värden.

Anläggning av en ny lokalgata föreslås parallellt med Bollmoravägen i planområdets södra del.

Den nya bebyggelsen innebär att den befintliga stigen som löper i öst-västlig riktning kommer att behöva dras om på en del av sträckan även om den behåller i stort sett samma riktning och funktion.

Ett område inom område #3/Torr-frisk blandskog har utpekats som damm. För att området ska möjliggöra särskilt goda ekologiska och vattenreglerande egenskaper måste denna utformas med särskild hänsyn till artval och bottentopografi.

Figur 8. Planförslag av Sveafastigheter Bostad, 2021-12-10.

6.2 PÅVERKAN PÅ BEFINTLIGA NATURVÄRDEN

Exploateringen kommer att minska den totala ytan naturmark i området. Detta kommer att ha negativa konsekvenser för den lokala grönstrukturen som redan idag är svag (se avsnitt 3.1). Inom planområdet är det främst avverkning av träd som blir den största påverkan på de befintliga naturvärdena som planförslaget medför. 7 st skyddsvärda träd kommer troligen att behöva avverkas. I planförslaget ligger den särskilt skyddsvärda björken (träd nr 4 i tabell 3) intill en gångväg. Denna kommer då att utgöra en potentiell fallrisk för barn på förskolegården och förbipasserande. Risker bedöms väga tyngre än de naturvärden som trädet har och bör därför avverkas. De flesta värdefulla träden som behöver avverkas ligger under lokalgatans sträckning. Vilka träd som påverkas framgår av Figur 9. Den särskilt skyddsvärda aspen (punkt 27 i Figur 6) hamnar innanför fastighetsgräns men ska enligt planförslaget sparas. Exploateringen innebär dock att ungefär hälften av aspbeståndet uppskattningsvis kommer att avverkas. Om ändringar i planförslaget leder till att den särskilt skyddsvärda aspen behöver avverkas måste detta samrådats med Länsstyrelsen enligt 12 kap. 6 § miljöbalken.

Spridningmöjligheterna i öst-västlig riktning begränsas till viss del av planförslaget. Den öst-västliga spridningsvägen blir smalare vilket främst påverkar mindre däggdjur. Placeringen av kvarter D i planförslaget medför att den nord-sydliga kopplingen/spridningsvägen inom område #2/hällmarksbarrskog (se Figur 9) kommer att fragmenteras och troligtvis även försvagas. Dock har större delar av de delområden med starkast ekologiska värden (blockmarken och hällarna) undantagits från exploateringen.

Den planerade dammen som faller inom område #3/Torr-frisk blandskog kommer troligen att bidra till en ökad luftfuktighet i området. Detta kan komma att skapa bättre förutsättningar för insekter, fåglar, groddjur, fladdermöss, lavar och mossor (fynd av signalarten blåmossa har rapporterats i artportalen i närliggande naturområden).

Planförslaget medför även att de rekreativa värdena som den centralt belägna stigen som löper i öst-västlig riktning kommer att påverkas (se Figur 9). Stigen kommer att bli mindre "naturlig" genom att den nya dragningen löper närmare bebyggelse och är mindre skyddad av naturmark. Byggnaderna kommer även att skärma av stigen mot Bollmoravägen tillräckligt mycket för att sänka bullernivån längs med stigen.

Avskärmningen av naturmarken mot Bollmoravägen, som byggnaderna medför, kan således vara positivt även för faunan såväl som för områdets rekreativa värden (stigen och upplevelsen av närnatur).

6.3 KOMPENSATIONSFÖRSLAG

Följande åtgärder innehåller förslag till kompensation för negativ påverkan på befintliga ekologiska värden såväl som förslag till hur starkare ekologiska värden kan skapas på platsen som kompensation. Om dessa åtgärder vidtas bedöms det finnas god möjlighet att stärka den biologiska mångfalden i området, även om den totala ytan naturmark minskar. Särskilt viktigt är att behålla så mycket av strukturerna som möjligt (främst berghällar och stora träd) då dessa kommer att

utveckla goda ekologiska värden på sikt. Följande föreslås för att gynna de ekologiska värdena i området:

- Den försvagade trädstrukturen som planförslaget medför kan till viss del kompenseras för genom att plantera träd med inhemskt ursprung på ytor mellan byggnader och på bostadsgårdarna. Det är även viktigt att säkerställa en god succession av träd genom att undvika att gallra bort yngre/mindre träd. Exploateringen medför även en möjlighet att stärka den biologiska mångfalden genom att föreskriva en variation av inhemska växter.
- För att till viss del kompensera för förlorad naturmark kan skogsmattor (exempelvis Byggros produkt) anläggas på ytor som inte är skogsbeklädda, exempelvis på allmän platsmark mellan byggnader och grusvägar. Det kan även vara av intresse att med samma avsikt utreda möjligheten att flytta delar av befintligt fältskikt från naturmark som ska exploateras.
- För att till viss del kompensera för att spridningsvägen/kopplingen som kvarter D påverkar kan planteringsytorna inom fastighetsmark utformas så att de utgör en skyddad miljö för småvilt (exempelvis fåglar). Detta kan uppnås genom att använda växtmaterial som exempelvis slån, bukettapel och/eller hagtorn.
- Anlägg faunadepåer. Äldre och döda träd skapar strukturer som gynnar vissa insektsarter såväl som svampar, lavar och mossor. Om äldre träd avverkas kan trädstammarna läggas i parkmarken såväl som på delar av bostadsgården. Även det döda trädet/lågan (övrigt skyddsvärt träd) kan flyttas och användas i syfte att skapa en faunadepå. Ovanstående åtgärder kan även gynna fladdermuspopulationen i området då det höjer områdets insektsproduktion.
- För att kompensera för de förlorade värdena av hålträdet (den särskilt skyddsvärda björken) kan mulmholkar anläggas.
- För att stärka fladdermuspopulationen i området kan fladdermusholkar sättas upp på väl valda platser för att skapa fler möjliga boplatser. Holkarna bör sättas upp på solbelysta men bullerskyddade platser.
- De ängskvaliteter som finns i område #1/oxelallé kan till viss del kompenseras för genom att anlägga nya ängsytor med inhemska arter inom planområdet. Dessa ytor kan på sikt uppnå starka ekologiska värden om erforderlig skötsel tillämpas.

Figur 9. Sammansatt plan: planförslag (Figur 8) och inventering av ekologiska värden (Figur 7).

7 KÄLLOR

1. **SIS-Swedish standards institute.** *Naturvärdesinventering, avseende biologisk mångald (NVI)-Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning. SVENSK STANDARD SS 199000:2014.* Stockholm : SIS-Förlag AB, 2014.
2. **SIS Swedish standards institute.** *Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI)-Komplement till SS 199000. Teknisk rapport. SIS-TR 199001:2014.* Stockholm : SIS Förlag AB, 2014.
3. **Artdatabanken.** *Rödlistade arter i Sverige 2015.* Uppsala : Artdatabanken SLU, 2015.
4. **Tyresö kommun.** *Grönstrukturplan för Tyresö – Mål och strategier som underlag till översiktsplan. Översiktsplan kunskapsunderlag. Ekologigruppen AB, 2014.*
5. **Tyresö kommun.** *Nära park och natur – Strategi för Tyresös parker och närmatur. KSM0643.212.* Tyresö kommun, 2019.
6. **WSP AB.** *Barnkonstkvansanalys – Inför ny Detaljplan Amaryllis.* WSP AB, 2021.
7. **Sweco AB.** *Fladdermusmiljöer i Amaryllis.* Sweco AB, 2021.
8. **WSP AB.** *PM – Utredning av förekomst av vittryggig hackpett i Amaryllis.* WSP AB, 2021.
9. **SLU.** *Artdatabanken: <https://artfakta.se/naturvard/taxon/accipiter-gentilis-100001>.* Sveriges lantbruksuniversitet, 2021

VI ÄR WSP

WSP är ett av världens ledande analys- och teknikkonsultföretag. Vi verkar på våra lokala marknader med stöd av global expertis. Som tekniska experter och strategiska rådgivare har vi tillgång till ingenjörer, tekniker, naturvetare, planerare, utredare och miljöspecialister liksom professionella projektörer, konstruktörer och projektledare. Vi erbjuder hållbara lösningar inom Hus & Industri, Transport & Infrastruktur och Miljö & Energi. Med drygt 50 000 medarbetare på 500 kontor i 40 länder medverkar vi till en hållbar samhällsutveckling. I Sverige har vi omkring 4 000 medarbetare. wsp.com

WSP Sverige AB

121 88 Stockholm-Globen
Besök: Arenavägen 7

T: +46 10 7225000
Org nr: 556057-4880
Styrelsens säte: Stockholm
wsp.com

